

راهی برای رفع تناقضات و تعارضات انتخاباتی و عملکردی

نمایندگان مجلس

طرح موضوع:

مجلس شورا و انتخاب نمایندگان آن در ایران قدمتی ۱۱۴ ساله دارد، گرچه تجلی واقعی و بروز و ظهور «دموکراسی» و چشیدن طعم «انتخابات آزاد» و مردمی مبتنی بر حاکمیت اسلام، یا به عبارت بهتر «مردمسالاری دینی»، از زمان پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی به رهبری بزرگ پرچمدار اسلام حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه، محقق گردید.

نظام مقدس جمهوری اسلامی، نخبگان و اندیشمندان و مردم شریف ایران ده دوره از مجلس را تجربه کرده و از کم و کیف آن، اعم از مراحل انتخابات و عملکرد مجالس مختلف به خوبی آگاهی یافته‌اند.

مجلس شورای اسلامی در ده دوره گذشته، گرچه منشأ خدمات و کارکردهای مثبت فراوانی بوده، اما به مرور زمان با تعارضات و تناقضات و مشکلاتی که عمدتاً ناشی از سوءرفتار عده‌ای از اعضای آن در مراحل مختلف انتخابات تا نمایندگی رخ داده، مواجه بوده است. این مشکلات موجبات دور شدن مجلس از وظایف قانونی و ضعف مفرط جایگاه، و بالطبع نارضایتی عموم جامعه را در پی داشته است. سرپوش گذاشتن و عبور از این معضل، جز خسران برای نظام و مردم عایدی نخواهد داشت، و لزوم چاره اندیشی و تلاش مجدانه در جهت رفع و یا حتی کاستن از شدت این بلیه ضروری است.

نگاهی گذرا به شرایط انتخابات و وظایف نمایندگان:

بیست و هشت اصل از اصول قانون اساسی (پیوست ۱) در مورد مجلس شورای اسلامی و نمایندگان آن است و در مجموع وظیفه نمایندگان محترم، «قانون گذاری و نظارت» می باشد. از سوی دیگر در یک جمع بندی کلی، کلیدواژه هایی که در خصوص نمایندگان از راهبردهای حضرت امام (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی ابتاء شده، در بیست و پنج مورد (پیوست ۲) شرایط نمایندگان تراز انقلاب اسلامی را به خوبی تبیین نموده است. همچنین در راهبردهای موصوف و قوانین عادی مصوب مجلس، شرایط انتخابات آورده شده و علی الاصول نمایندگان موظف به رعایت می باشند؛ اما مع الأسف به دلایل گوناگون، بسیاری از این قوانین و راهبردهای روشنگرانه، مورد غفلت کامل و یا بخشی قرار می گیرند و عواقب آن شامل نظام و مردم بوده و خواهد بود.

تخلفات:

_ تخلفات زمان رقابت های انتخاباتی:

پول پاشی، خرید مستقیم و یا غیرمستقیم رأی، تقلب (نه به معنای کلی)، صرف هزینه های گزاف، وعده های غیرمعقول و غیرعملی و یا تلاش برای جا انداختن وظیفه اصلی نمایندگی و در عمل عملکرد خلاف آن، ایجاد شکاف های قومی و مذهبی، مسابقه برای جذب آراء حرام و مسأله دار، وامدار شدن به افراد مسأله دار و جریان های

منفعت طلب و یا غیرهمراه با نظام و مردم، توسل به انواع دروغ، بزرگنمایی مشکلات کشور و منطقه، و ...

_ تخلفات پس از پیروزی در انتخابات و در زمان نمایندگی:

تعویض فوری مقامات استانی و شهرستان با استفاده از قدرت و نفوذ نمایندگی (به طوری که خصوصاً در شهرستان‌ها هیچ مسئولی بدون هماهنگی با نماینده اقدامی انجام نمی‌دهد)، حضور در فراکسیون‌ها و کمیسیون‌ها متناسب با منافع خود، زد و بند و بده بستان با دستگاه‌ها و وزیران در جهت تأمین منافع خود و اطرافیان و جبران خدمات و هزینه‌های افراد و جریان‌هایی که وامدار آنهاست، فراموشی وعده‌ها، فروش امضا و رأی، فروش زمان اختصاصی موافقت و یا مخالفت‌ها با طرح‌ها و لوایح مهم، فروش اطلاعات، ورود در حوزه تجارت و سرمایه‌گذاری‌های بزرگ، تلاش برای مسافرت‌های غیرضروری، تلاش برای تصویب و یا رد قوانین در جهت منافع بانندی و اقتصادی، و ...

راهکارها:

_ راهکار جلوگیری از تخلفات در زمان رقابت‌های انتخاباتی:

۱. ساخت سد مستحکم قانونی در مقابل تخلفات:

اصلاح جدی قوانین انتخاباتی و ایجاد نظارت قوی، به طوری که مانعی اساسی جلوی تخلفات باشد

۲. مقابله با تخلفات، سخت و بازدارنده باشد:

تعیین جرایم و مجازات قانونی و بازدارنده، در برابر هر یک از جرایم آشکار و پنهان کاندیداها و اعمال آنها در همان زمان انتخابات، به منظور ایجاد بازدارندگی

۳. ایجاد شفافیت کامل:

ایجاد شفافیت کامل درخصوص کلیه اقدامات نمایندگان مجلس به ملت به منظور به حداقل رساندن تخلفات و عدول آنان از قانون و شرع و منافع ملی (نگارنده فهرستی از موضوعات مرتبط با وظایف نمایندگان مجلس تهیه کرده که به زودی منتشر می گردد)

۴. رفع مشکلات قانونی برای پاسخگویی به نیازهای به حق مردم:

واقعیت این است که وکلای مجلس، تنها نمایندگان مردم در حاکمیت هستند لذا مردم توقع دارند نسبت به مشکلات آنان اعم از شخصی و منطقه ای بی اعتنا نبوده و در جهت حل آن بکوشند. این یک خواسته به حق از جانب مردم به دلیل ضعف دستگاه های اجرایی است که باید سازوکار و محملی قانونی برای آن اندیشید.

۵. نگاهی گذرا به قوه مقننه با دو مجلس:

قطعاً حل مشکل فوق الاشاره نیازمند تغییر در قانون اساسی و تبدیل قوه مقننه به «دو مجلس»، همانند بسیاری از کشورهای دیگر است. شاکله مجلس اول می تواند مانند همین مجلس کنونی باشد که وظیفه آن علاوه بر دفاع از حقوق مردم و حل مشکلات حوزه انتخابیه، بخشی از وظایف قانونی مانند تصویب قوانین پائین دستی، انتخاب، سؤال و استیضاح وزیران و نظارت را عهده دار باشد.

مجلس دوم از تعداد نمایندگان کمتر، و حداکثر ۳۵ نفر با انتخابات استانی توسط مردم انتخاب شوند و ۲۵ نفر با معرفی دولت مستقر، شکل می گیرد. این مجلس فارغ از

آسیب‌های مجلس اول و البته برخوردار از شرایط و تخصص‌های ویژه، وظیفه تصویب قوانین فرادستی و کلان و حاکمیتی کشور را عهده‌دار می‌باشد. مطلعین از آسیب‌های مجلس با وضعیت فعلی می‌دانند که اهمیت مجلس دوم تا چه حد بالاست و چه میزان از معضلات کنونی کشور را رفع می‌نماید.

بدیهی است که شورای نگهبان به وظایف قانونی خود در خصوص هر دو مجلس عمل خواهد نمود.

پرواضح است که این راهکار به دلیل نیاز به تغییر قانون اساسی فعلاً میسر نیست.

– این راهکار جواب می‌دهد:

آگاهی‌بخشی و روشنگری قوانین، شرایط و حقوق عمومی درمورد وظایف رسمی و سالم و غیررسمی و خلاف قانون اما تبدیل به روال جاری شده توسط نمایندگان مجلس به عامه مردم، راهکاری است که یقیناً جواب می‌دهد، و پاشنه آشیل و یا چشم اسفندیار یا همان نقطه ضعف کاندیداهاست که مردم را باید در این خصوص خوب توجیه کرد.

برطبق قانون اساسی نماینده مجلس وظیفه‌ای جز قانون‌گذاری، نظارت، نصب و سؤال و استیضاح و عزل دولت ندارد. مع‌الأسف نمایندگان به محض تکیه بر صندلی نرم و سبز مجلس، تغییر مقامات استانی و همه مدیران شهرستان را وجهه همت خود قرار داده و قدرت خود را در مدت زمان نمایندگی بسط و توسعه می‌دهند، به طوری که هیچ اقدامی در حوزه انتخابیه بدون اذن او نضج نمی‌گیرد.

در این شرایط او نباید پاسخگوی امور شهرستان باشد؟ آیا او رئیس بلامنازع حوزه انتخابیه خود نیست؟ پاسخ‌ها حتماً مثبت هستند.

نماینده با چنین سازوکاری باید پاسخگو باشد و مردم حقوق خود در همه امور اعم از عمرانی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و... را از او مطالبه کنند.

مطالبه‌گری؟! چگونه؟ از چه زمانی؟

مطالبه‌گری جدی و واقعی باید از زمان مبارزات انتخاباتی کاندیداها آغاز شود. در این ایام است که به دلیل نیاز کاندیداها به رأی، سعی خود را بر جلب نظر مردم قرار می‌دهند.

مردم باید با پرهیز از شعارزدگی و اسیر شدن در چنبره‌ی جوسازی‌های معمول که خاص ایام انتخابات است، با همفکری و کمک نخبگان و رسانه‌ها، فهرستی از مسایل، مشکلات و نیازهای خود را تهیه کرده و طرح و برنامه‌ی منطقی و واقعی برای حل این موضوعات را از همه کاندیداها طلب نمایند. برنامه‌های کاندیداها باید مکتوب و در معرض افکار عمومی و همچنین در رسانه‌های محلی منتشر و مورد نقد مردم و نخبگان و رسانه‌ها قرار گیرد.

این برنامه‌ها پس از انتخاب کاندیدا به نمایندگی مجلس، مورد مطالبه جدی عموم خواهد بود، و در صورت عدول نماینده از برنامه، مورد سؤال و استیضاح افکار عمومی و رسانه‌ها می‌باشد و همچنین پایه‌ای مشخص و قابل اندازه‌گیری برای قضاوت در خصوص عملکرد نماینده و آینده او خواهد بود.

م س

پژوهشگر و روزنامه نگار